

Kapittel 17

Avslutning / Epilog

Både like etter frigjøringen og i flere av de påfølgende tiårene har det vært en generell trøtthet overfor forsvaret til dem som ble dømt i Landssvikoppgjøret, eller dem som har forståelse for og/eller fremfører deres forsvar. I denne boka har det blitt presentert mange ulike versjoner av det samme, men poenget her er ikke egentlig å opprepa disse, som svenskene sier – de ble like klart dømt i oppgjøret uavhengig av hva vi måtte tenke eller mene i dag – samtidig er de en del av bildet.

I litteraturverdenen har vi ikke en Rød-sak (Rønnebu, 2025), som til stadighet kommer opp og gjør at vi diskuterer hvorvidt dommen var riktig eller ikke, hvor forhandlingene sier noe om vår samtid – Hamsun-saken er det nærmeste vi kommer, men siden Hamsun ikke fikk noen tydelig dom, så fungerer den ikke som parallell. Selv uttrykket «Hamsun-kompleks», som kanskje umiddelbart virker tiltalende, blir brukt sjelden i norsk offentlighet, og de gangene det har blitt brukt, så har det vært med ulik betydning.¹⁹⁶ Vi nærmer oss hundre år siden andre verdenskrig, og det påkaller mange tanker om hva som må huskes, ikke glemmes, hvilke lærdommer som må trekkes, og så videre. Sammen med dette henger det også mer eller mindre artikulerte tanker om at noe kan glemmes, droppes som lærdommer, og annet. At

---

196 To betydninger som utmerker seg, er (1) en slags «Bloomsk» angst for påvirkning, der man er for sterkt påvirket av Hamsun, og (2) at leserne har vanskelig for å forholde seg til Hamsuns verk på grunn av hans politiske overbevisning.

andre verdenskrig kan benyttes i pedagogiske formål, er et gode, men ikke uavhengig av det pedagogiske siktemålet. Denne boka legger opp til en fortelling om det norske litterære miljøet som ligger sosiologien nærmere enn litteraturvitenskapen, hvor miljøet brettes ut og presenteres, snarere enn den beste litteraturen. Samtidig er nok begge deler lurt å konferere for å få best forståelse for kulturlivet under okkupasjonen – en presserende situasjon som eksisterer i andre land i dag, som kjemper for sitt morsmåls utbredelse og sine kulturinstitusjoners fremtid, og som kan inntreffe igjen. Det er lurt å være rustet til å forstå hvordan kultur og krig blir viklet inn i hverandre.